

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η βιβλιογραφία είναι χωρισμένη σε ενότητες. Όσα έργα αναφέρονται άμεσα στον Hobbes παρατίθενται με χρονολογική σειρά, έτσι ώστε να αποκτήσει ο ενδιαφερόμενος μία εικόνα της εξέλιξης της έρευνας. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις τηρείται η αλφαβητική σειρά.

I. Έργα του Hobbes

Thomae Hobbes Malmesburiensis opera philosophica quae latine scripsit omnia. In unum corpus nunc primum collecta studio et labore Gulielmi [Sir William] Molesworth, London 1839-45, 5 τ. (Aalen, Scientia 1961· Darmstadt, Scientia 1966). [Συντ. OL].

The English Works of Thomas Hobbes of Malmesbury. Now first collected and edited by Sir William Molesworth, London 1839-45, 11 τ. (Aalen, Scientia 1962· Darmstadt, Scientia 1966). [Συντ. EW].

The Clarendon Edition of the Philosophical Works of Thomas Hobbes. Έχουν εκδοθεί μέχρι τώρα:

Thomas Hobbes, *De Cive*. The Latin Version entitled in the first edition *Elementorum philosophiae sectio tertia de cive* and in later editions *Elementa philosophica de Cive*. A Critical Edition by Howard Warrender. Oxford, Clarendon Press 1983.

Thomas Hobbes, *De Cive*. The English Version entitled in the first edition *Philosophicall Rudiments Concerning Government and Society*. A Critical Edition by Howard Warrender. Oxford, Clarendon Press 1983.

II. Ανεξάρτητα έργα και σημαντικές κριτικές εκδόσεις

Hobbes Thomas, *Critique du «De Mundo» de Thomas White*. Introduction, texte critique et notes par Jean Jacquot et Harold Whitmore Jones, Paris 1973.

Jacquot Jean, 'Un document inédit. Les notes de Charles Cavendish sur la première version du «De corpore» de Hobbes', *Thalès*, 8 (1952), 36-86.

- Hobbes Thomas, *The Elements of Law, Natural and Politic*. Edited with a Preface and Critical Notes by Ferdinand Tönnies. Second Edition. With a new Introduction by M.M. Goldsmith, London 1969.
- Hobbes' *Essays of 1. Arrogance, 2. Ambition, 3. Affectation, 4. Detraction, 5. Selfe-will, 6. Masters and Servants, 7. Expences, 8. Visitations, 9. Death, 10. Reading of Histories*, στὸ Wolf, F.: *Die neue Wissenschaft des Thomas Hobbes. Zu den Grundlagen der politischen Philosophie der Neuzeit. Mit Hobbes' Essays*, Stuttgart-Bad-Cannstatt 1969.
- Mintz Samuel I., 'Hobbes on the Law of Heresy. A New Manuscript', *Journal of the History of Ideas*, 29 (1968), 409-414.
- Hobbes Thomas, *Leviathan, or The matter, forme and power of a commonwealth, ecclesiasticall and civil*. Edited with an introduction by Michael Oakeshott, Oxford 1946.
- Hobbes Thomas, *Leviathan*. Edited with an introduction by C.B. Macpherson, Harmondsworth 1968.
- Hobbes Thomas, *Leviathan, traité de la matière, de la forme et du pouvoir de la république ecclésiastique et civile*. Traduit de l'anglais, annoté et comparé avec le texte latin par François Tricaud, Paris 1971.
- Skinner Quentin, 'Hobbes on Sovereignty. An Unknown Discussion', *Political Studies*, 13 (1965), 213-218.
- Hobbes Thomas, 'Tractatus Opticus. Prima edizione integrale a cura di Franco Alessio', *Rivista critica di storia della filosofia*, 18 (1963), 147-228.

III. Βιβλιογραφίες

- Macdonald H. and M. Hargreaves, *Thomas Hobbes. A Bibliography*, London 1953.
- Hinnant Ch.H., *Thomas Hobbes. A Reference Guide*, Boston 1980.
- Sacksteder W., *Hobbes Studies (1879-1979). A Bibliography*, Bowling Green, OH 1982.
- Stumpf R., *Hobbes im deutschen Sprachraum*, στὸ Koselleck-Schnur (Hrsg.), *Hobbes...* (βλ. VII).
- Collier P., *Hobbes-Bibliographie 1968-1978*, στὸ Willms, *Der Weg...* (βλ. IV).
- Collier P., *Bibliographie der deutschsprachigen Hobbes-Literatur 1968-1981*, στὸ Bermbach U.-Kodalle, K.-M., *Furcht und Freiheit. Leviathan-Diskussion 300 Jahre nach Thomas Hobbes*, Opladen 1982.

IV. Επισκοπήσεις της έρευνας

- Beraldi P., 'Studi hobbesiani', *Filosofia*, 24 (1973), 337-343.
- Euchner W., 'Hobbes und kein Ende? Probleme der neueren Hobbes-Forschung', *Archives européennes de sociologie*, 12 (1971), 89-110.
- Greenleaf W.H., 'Hobbes. The Problem of Interpretation', στὸ Koselleck-Schnur, (Hrsg.), *Hobbes...* (βλ. VII).
- Jacoby E.G., 'Thomas Hobbes in Europe', *Journal of European Studies*, 4 (1974), 57-65.
- Minogue K.R., 'Parts and Wholes. Twentieth Century Interpretation of Thomas Hobbes', *Anales de la Cátedra Francisco Suárez...* (βλ. VI).
- Schuhmann K., 'Wege und Abwege neuer Hobbes-Literatur', *Tijdschrift voor Filosofie*, 44 (1982), 336-352.
- Sorgi G., 'Hobbes: difficoltà di una interpretazione', *Nuovi studi politici*, 11 (1981), 2, 91-118, 3, 101-124.
- Weiss U., 'Hobbes' Rationalismus. Aspekte der neueren deutschen Hobbes-Rezeption', *Philosophisches Jahrbuch der Görres-Gesellschaft*, 85 (1978), 167-196.
- Willms B., 'Einige Aspekte der neueren englischen Hobbes-Literatur', *Der Staat*, 1 (1962), 93-106.
- Willms B., 'Von der Vermessung des Leviathan. Aspekte neuerer Hobbes-Literatur', *Der Staat*, 6 (1967), 75-100.
- Willms B., *Der Weg des Leviathan. Die Hobbes-Forschung von 1968-1978*, Berlin 1979 (*Der Staat*, συμπλ. τεύχος, 3).
- Willms B., 'Tendenzen der gegenwärtigen Hobbes-Forschung', *Zeitschrift für philosophische Forschung*, 34 (1980), 442-453.
- Willms B., 'Tendencies of Recent Hobbes Research', στὸ Bend J.G. (ed.), *Thomas Hobbes, His View of Man*, Amsterdam 1982.

V. Μελέτες για τη βιογραφία και τα ανέκδοτα

- Alessio F., '«De Homine» e «A Minute or first Draught of the Optiques» di Hobbes', *Rivista critica di storia della filosofia*, XVII (1962), 4, 393-410.
- Aaron R.P., 'A possible early Draft of Hobbes' De Corpore', *Mind*, LIV (1945), 342-56.
- Brown H., 'The Mersenne Correspondence, a Lost Letter by Thomas Hobbes', *Isis*, XXXIV (4), n. 96, (1943), 311-2.
- Cohen T.B., 'A Lost Letter from Hobbes to Mersenne Found', *Harvard Library Bulletin*, I (1947), 112-3.
- Pacchi A., 'Il «De Motu, loco et tempore» e un inedito hobbesiano', *Rivista critica di storia della filosofia*, XIX (1964), 2, 159-68.

- Pacchi A., 'Ruggero Bacone e Roberto Grossatesta in un inedito hobbiano del 1634', *Rivista critica di storia della filosofia*, XX (1965) 4, 499-502.
- Pacchi A., 'Una «biblioteca ideale» di Thomas Hobbes: il Ms E2 dell'archivio di Chatsworth', *Acme, Annali della Facoltà di Lettere e Filosofia dell'Università degli Studi di Milano*, XXI (1968) 1, 5-42.

VI. Αφιερώματα περιοδικών

- Archives de Philosophie*, Paris 12 (1936), 187-292.
- Revue internationale de Philosophie*, Bruxelles 4 (1950), 379-461.
- Rivista critica di Storia della Filosofia*, Firenze 17 (1962), τεύχ. 4.
- Anales de la Cátedra «Francisco Suárez»*, Granada 14 (1974).
- Philosophica*, Gent 24 (1979), τεύχ. 2.
- Revue internationale de Philosophie*, Bruxelles 33 (1979), 129.
- Wijsgeerig Perspectief op Maatschappij en Wetenschap*, Amsterdam 20 (1979/80), τεύχ. 1.
- Cahiers Vilfredo Pareto/Revue Européenne des Sciences Sociales*, Genf 18 (1980), 49.
- Journal of the History of Philosophy*, Clarmont, CA, 18 (1980), τεύχ. 2.
- Revista Latinoamericana de Filosofia*, Buenos Aires 6 (1980), τεύχ. 1.
- Cahiers Vilfredo Pareto/Revue Européenne des Sciences Sociales*, Genf 20 (1982), 61.
- Cahiers de Philosophie Politique et Juridique*, Caen 1983, τεύχ. 3.
- Archives de Philosophie*, Paris 48 (1985), τεύχ. 2.
- Revue Philosophique de la France et de l'Étranger*, Paris 1985, τεύχ. 2.

VII. Σημαντικοί συλλογικοί τόμοι αφιερωμένοι στο Hobbes

- Brown K.C. (ed.), *Hobbes Studies*, Cambridge Mass., 1965.
- Koselleck R.-Schnur R. (Hrsg.), *Hobbes-Forschungen*, Berlin 1969.

VIII. Μελέτες γενικού χαρακτήρα-μονογραφίες

- Robertson G. Croom, *Hobbes*, London 1886.
- Tönnies F., *Hobbes, Leben und Lehre*, Stuttgart 1896.
- Taylor A.E., *Thomas Hobbes*, London 1908.
- Tönnies F., *Hobbes, der Mann und der Denker*, Stuttgart 1925.
- Landy B., *Hobbes*, Paris 1930.
- Laird J., *Hobbes*, London 1934.
- Polin R., *Politique et philosophie chez Thomas Hobbes*, Paris 1953.
- Peters R., *Hobbes*, Harmondsworth 1956.

- Jessop T.E., *Thomas Hobbes*, London 1960.
- Watkins J.W.N., *Hobbes' System of Ideas*, London 1965.
- Pacchi A., *Hobbes*, Bari 1970.
- Hinnant Ch.H., *Thomas Hobbes*, Boston 1977.
- Weiss U., *Das philosophische System von Thomas Hobbes*, Stuttgart-Bad Cannstatt 1980.
- Roux L., *Thomas Hobbes. Penseur entre deux mondes*, Saint-Etienne 1981.
- Bend J.G.v.d. (ed.), *Thomas Hobbes. His View of Man*, Amsterdam 1982.
- Botwinick A., *Hobbes and Modernity*, Lanham etc. 1983.
- Aubrey J., *Thomas Hobbes*, Berlin 1984.
- Malherbe M., *Thomas Hobbes ou l'oeuvre de la raison*, Paris 1984.

IX. Λογική - γνωσιολογία - ψυχολογία

- Rossi M.M., 'L'evoluzione del pensiero di Hobbes alla luce di un nuovo scritto', *Civiltà moderna*, XIII (1941) 125-50, 217-46, 366-402, άνατ. στο *Alle fonti del deismo e del materialismo moderno*, Firenze 1942, 103-94).
- Bontadini G., 'Materialismo e fenomenismo in Hobbes', *Rivista di filosofia neoscolastica*, XXXVI (1944), 1-28.
- Hoestettler G., 'Linguistic Theories of Thomas Hobbes and George Campbell', *Review of General Semantics*, III (1945), 170-80.
- Mintz S.I., 'Galileo, Hobbes, and the Circle of Perfection', *Isis*, XLIII (I), (1952), 131, 98-100.
- Ong W.J.S.J., 'Hobbes and Talon's Ramist Rhetoric in English', *Transactions of the Cambridge Bibliographical Society*, I (1949-53), 1953, 260-9.
- Martin R.M., 'On the Semantics of Hobbes', *Philosophy and phenomenological Research*, XIV (1953-1954), 205-41.
- Watson G., 'Hobbes and the Metaphysical Conceit', *Journal of the History of Ideas*, XVI (1955), 558-562.
- Gang T.M., 'Hobbes and the Metaphysical Conceit', *Journal of the History of Ideas*, XVII (1956), 418-21.
- Krook D., 'Thomas Hobbes' Doctrine of Meaning and Truth', *Philosophy*, XXXI (1956), 3-22.
- Von Leyden, W., 'Descartes and Hobbes on Waking and Dreaming', *Revue internationale de philosophie*, X (1956), 95-101.
- Kaminsky S., 'Hobbesa teoria definicji' (αγγλ. περίληψη Hobbes' Theory of Definition), *Studia logica*, Warszawa 1958, 7, 43-67 (περιλ. σ. 68-69).

- Hönigswald R., 'Ueber Thomas Hobbes' «Oxforder Nominalismus», *Analysen und Probleme*, *Abhandlungen zur Philosophie und ihrer Geschichte*, Stuttgart 1959, 69-72.
- Tornebohm H., 'A Study in Hobbes's Theory of Denotation and Truth', *Theoria*, 26 (1960), 53-70.
- Morris Engel S., 'Hobbes's «Table of Absurdity»', *The Philosophical Review*, 70 (1961) 533-43 (ανατ. στο Brown K.C., ed., *Hobbes Studies*, Oxford 1965, 263-74).
- Dal Pra M., 'Note sulla logica di Hobbes', *Rivista critica di storia della filosofia*, XVII (1962) 4, 411-433.
- Morris Engel S., 'Analogy and Equivocation in Hobbes', *Philosophy*, XXXVII (1962), 326-35.
- Pacchi A., *Convenzione e ipotesi nella formazione della filosofia naturale di Thomas Hobbes*, Firenze 1965.
- Formigari L., *Linguistica ed empirismo nel Seicento inglese*, Bari 1970, 141-54.
- Hübener W., 'Ist Thomas Hobbes Ultranominalist gewesen?', *Studia Leibnitiana*, 9 (1977), 77-100.
- Ball T., 'Hobbes' Linguistic Turn', *Polity*, 17 (1984-85), 739-760.
- X. Φυσική φιλοσοφία - Επιστημολογία
- Brandt F., *Den mekanische Naturauffassung hos Thomas Hobbes* (ἀγγ. μτφ. *Thomas Hobbes' mechanical Conception of Nature*, London 1928).
- Gargani A., *Hobbes e la scienza*, Torino 1971.
- Shapiro A.E., 'Kinematic Optics', *Archive for History of Exact Sciences*, 11 (1973), 134-266.
- Dangelmayr S., *Methode und System. Wissenschaftsklassifikation bei Bacon, Hobbes und Locke*, Meisenheim 1974.
- Weiss U., *System und Maschine. Zur Kohärenz des Hobbesschen Denkens*, διατρ., München 1974.
- Bernstein H.R., '«Conatus», Hobbes, and the young Leibniz', *Studies in History and Philosophy of Sciences*, 11 (1980), 25-37.
- Metaxopoulos E., *L'épistémologie de Hobbes, materialisme et conventionnalisme positiviste après 1650*, διατρ., 2 τ., Paris 1982.
- Shapin S.-Schaffer S., *Leviathan and the Air-Pump. Hobbes, Boyle, and the Experimental Life*, Princeton, NJ, 1985.
- Sarasohn L.T., 'Motion and Morality. Pierre Gassendi, Thomas Hobbes, and the Mechanical World-View', *Journal of the History of Ideas*, 46 (1985), 363-379.
- Schuhmann K., 'Geometrie und Philosophie bei Thomas Hobbes', *Philosophisches Jahrbuch der Görres-Gesellschaft*, 92 (1985), 161-177.

Metaxopoulos E., 'Métaphysique mécaniste materialiste - étude d'une explication astronomique', στο O. Bloch, *Epistémologie et matérialisme*, Paris 1986.

XI. Πολιτική - ηθική - θρησκεία

- Vaughan C.E., 'The Social Contract: Hobbes', στο *Studies in the History of Political Philosophy before and after Rousseau*, Manchester 1925, τ. I, 33-61.
- Lips J., *Die Stellung des Thomas Hobbes zu den politischen Parteien der grossen englischen Revolution* (με εισαγωγή του F. Tönnies), Leipzig 1927.
- Borkenau F., *Der Uebergang vom feudalen zum bürgerlichen Weltbild. Studien zur Geschichte der Philosophie der Manufakturperiode*, Paris 1934, 439-82.
- Strauss L., *Political Philosophy of Hobbes. Its basis and Genesis*, Oxford 1936.
- Vialatoux J., *La cité de Hobbes, Théorie de l'état totalitaire. Essai sur la théorie naturaliste de la civilisation*, Lyon 1936.
- Schmitt C., 'Der Staat als Mechanismus bei Hobbes und Descartes', στο *Dem Gedächtnis an René Descartes*, Berlin 1937, 158-68.
- Schmitt C., *Der Leviathan in der Staatslehre des Thomas Hobbes*, Hamburg 1938.
- Taylor A.E., 'The Ethical Doctrine of Hobbes', *Philosophy*, XIII (1938), 406-24 (αναδημ. στο Brown K.C., ed., *Hobbes Studies*, Oxford 1965, 35-56, με Introductory Note του S.M. Brown jr.).
- Bianca G., *Diritto e stato nel pensiero di T. Hobbes*, Napoli 1946.
- Hill J.E.C., 'Hobbes and English Political Thought', στο Sellers R.W. (ed.), *Philosophy for the Future*, London 1949, 13-32.
- Bobbio N., 'Formalismo giuridico e formalismo etico', *Rivista di Filosofia*, XLV (1954), 255-270.
- Warrender H., *The Political Philosophy of Hobbes. His Theory of Obligation*, Oxford 1957.
- Hill J.E.C., 'Thomas Hobbes and the Revolution in Political Thought', *Puritanism and Revolution*, London 1958, 275-99.
- Nagel Th., 'Hobbes's Concept of Obligation', *The Philosophical Review*, LXVIII (1959), 68-83.
- Strauss L., 'On the Basis of Hobbes's Political Philosophy', *What is Political Philosophy? And Other Studies*, Glencoe (Ill.) 1959, 170-96.
- Piovani P., *Giusnaturalismo ed etica moderna*, Bari 1961.
- Macpherson C.B., *The political Theory of possessive Individualism*, Oxford 1962.

- Raphael D.D., 'Obligations and Rights in Hobbes', *Philosophy*, XXXVII (1962), 345-51.
- Schnur R., *Individualismus und Absolutismus. Zur politischen Theorie von Thomas Hobbes*, Berlin 1963.
- Hood F.C., *The Divine Politics of Thomas Hobbes: an Interpretation of Leviathan*, Oxford 1964.
- Pitkin H., 'Hobbes's Concept of Representation', *American Political Science Review*, LVII (1964), 328-40, 902-18.
- Iltting K.H., 'Hobbes und die praktische Philosophie der Neuzeit', *Philosophisches Jahrbuch*, 72 (1964-65), 84-102.
- Goldsmith M.M., *Hobbes's Science of Politics*, New York-London 1966.
- Skinner Q., 'The Ideological Context of Hobbes' Political Thought', *The Historical Journal*, IX (1966), 286-317.
- Raphael D.D., 'Rationalism in Hobbes' Political Philosophy', στο Loe- we R. (ed.), *Studies in Rationalism, Judaism, and Universalism in memory of Leon Roth*, London-New York 1966.
- Corsi M., *Introduzione al Leviatano*, Napoli 1967.
- Hood F.C., 'The Change in Hobbes' Definition of Liberty', *The Philo- sophical Quarterly*, XVII (1967), 150-63.
- Wolf F.O., *Die (neue Wissenschaft) des Thomas Hobbes*, Kiel 1967.
- Barry B., 'Warrender and his Critics', *Philosophy*, XLIII (1968), 117-37.
- Diesselhorst M., *Ursprünge des modernen Systemdenkens bei Hobbes*, Stuttgart-Berlin-Köln-Mainz, 1968.
- MacNeilly F.S., *The Anatomy of Leviathan*, London 1968.
- Baumrin B.H. (ed.), *Hobbes's Leviathan. Interpretation and Criticism*, Belmon (Calif.) 1969.
- Gauthier D.P., *The Logic of Leviathan*, Oxford 1969.
- Chiodi G.M., *Legge naturale e legge positiva nella filosofia politica di Tommaso Hobbes*, Milano 1970.
- Kemp J.M.A., *Ethical Naturalism: Hobbes and Hume*, London 1970.
- Wolin S.S., *Hobbes and the Epic Tradition of Political Theory*, Univ. of California Press 1970.
- Rumpf H., *Carl Schmitt und Thomas Hobbes*, Berlin 1972.
- Spragens Th.A.jr., *The Politics of Motion. The World of Thomas Hobbes*, Lexington 1973.
- Oakeshott M., *Hobbes on Civil Association*, Oxford 1975.
- Roy J., *Hobbes and Freud*, Toronto 1984 (πρώτη έκδ. γαλλ. Halifax 1976).
- Raphael D.D., *Hobbes. Morals and Politics*, London 1977.
- Missner M., 'Hobbes's Method in «Leviathan»', *Journal of the History of Ideas*, 38 (1977), 607-621.

- Gray R., 'Hobbes's System and His Early Philosophical Views', *Journal of the History of Ideas*, 39 (1978), 199-215.
- Lemos R.M., *Hobbes and Locke. Power and Consent*, Athens GA 1978.
- Danford J.W., 'The Problem of Language in Hobbes's Political Science', *Journal of Politics*, 42 (1980), 102-134.
- Wood N., 'Thomas Hobbes and the Crisis of the English Aristocracy', *History of Political Thought*, 1 (1980), 437-452.
- Waibl E., *Gesellschaft und Kultur bei Hobbes und Freud*, Wien 1980.
- Paulson S., 'Naturgesetze und die «Rechte Vernunft» in Hobbes' Rechtsphilosophie', *Rechtstheorie*, 12 (1981), 449-471.
- Goyard-Fabre S., 'Les effets juridiques de la politique mécaniste de Hobbes', *Revue philosophique de la France et de l'Étranger*, 106 (1981), 189-211.
- Polin R., *Hobbes. Dieu et les hommes*, Paris 1981.
- Eisenach E.J., *Two Worlds of Liberalism. Religion and Politics in Hobbes, Locke and Mill*, Chicago/London 1981.
- Bertman M.A., *Hobbes. The Natural and the Artificed Good*, Bern 1981.
- Heger R., *Die Politik des Thomas Hobbes*, Frankfurt/New York 1981.
- Rangéon F., *Hobbes. Etat et droit*, Paris 1982.
- Leyden W.v., *Hobbes and Locke. The Politics of Freedom and Obligation*, New York 1982.
- Petermann Th., 'Hobbes und der Prozess der Zivilisation', *Politische Vierteljahrschrift*, 23 (1982), 139-152.
- Kraynak R.P., 'Hobbes's Behemoth and the Argument for Absolutism', *American Political Science Review*, 76 (1982), 837-847.
- Missner M., 'Skepticism and Hobbes's Political Philosophy', *Journal of the History of Ideas*, 44 (1983), 407-427.
- Halliday R.J., 'T. Kenyon u. A. Reeve: Hobbes's Belief in God', *Political Studies*, 31 (1983), 418-433.
- Macpherson C.B., 'Hobbes' Political Economy', *Philosophical Forum*, 14 (1983), 211-224.
- Boss G., *La mort du Leviathan. Hobbes, Rawls et notre situation politique*, Zürich 1984.
- Trainor B.T., 'The Politics of Peace. The Role of the Political Covenant in Hobbes's «Leviathan»', *The Review of Politics*, 47 (1985), 347-369.
- Russell P., 'Hume's Treatise and Hobbes's «The Elements of Law»', *Journal of the History of Ideas*, 46 (1985), 51-63.
- Farrell D.M., 'Hobbes as Moralizer', *Philosophical Studies*, 48 (1985), 257-283.
- Johnson C., 'The Hobbesian Conception of Sovereignty and Aristotle's Politics', *Journal of the History of Ideas*, 46 (1985), 327-347.

XII. Ιστορία επιστημονικών ιδεών - έργα ενδιαφέροντα για την αξιολόγηση της χομπεσιανής μεθόδου και φυσικής φιλοσοφίας

- Blake R., Ducasse R., Madden E., *Theories of Scientific Method*, Seattle 1960.
- Bloch O., *La philosophie de Gassendi*, La Haye 1971.
- Boas-Hall M., *The Scientific Renaissance 1450-1630*, London 1962.
- Buchdahl G., *Metaphysics and the Philosophy of Science*, Oxford 1969.
- Burt E.A., *Metaphysical Foundations of Modern Physical Science*, London 1932.
- Clagett M., *The science of the Mechanics in the Middle Ages*, Madison 1959.
- Crombie A., *Robert Grosseteste and the origins of Experimental Science 1100-1700*, Oxford 1953.
- Debus A., *Man and Nature in the Renaissance*, Cambridge 1978.
- Dijksterhuis E., *The Mechanization of the World Picture*, Oxford 1961.
- Dugas R., *La mécanique au XVIIe siècle*, Paris 1954.
- Duhem P., *Σώζειν τὰ φαινόμενα. Essai sur la notion de théorie physique de Platon à Galilée*, Paris 1908.
- Farrington B., *F. Bacon, philosopher of Industrial Science*, New York 1952.
- Garin E., *L'Umanesimo Italiano*, Bari 1978.
- Gilbert N., *Renaissance Concepts of Method*, New York 1960.
- Grant E., *Physical Sciences in the Middle Ages*, Cambridge 1977.
- Gregory T., *Scetticismo ed empirismo: Studio su Gassendi*, Bari 1961.
- Hall A.R., *The Scientific Revolution 1500-1800*, London 1954.
- Hintikka J., *The method of Analysis*, Dordrecht 1979.
- Kargon R.H., *Atomism in England from Harriot to Newton*, Oxford 1966.
- Κονδύλης Π., *Ἡ κριτική τῆς μεταφυσικῆς στὴ νεότερη σκέψη*, Αθήνα 1983.
- Koyré A., *Du Monde Clos à l'univers infini*, γαλλ. μτφ., Paris 1973.
- Lakatos I., *Philosophical Papers*, 2 τ., Cambridge 1980.
- Lange F.A., *Geschichte des Materialismus*, Iserlohn 1866.
- Largeault J., *Enquête sur le nominalisme*, Louvain 1971.
- Lasswitz K., *Geschichte der Atomistik vom Mittelalter bis Newton*, I-II, Hamburg/Leipzig 1890.
- Lenoble R., *Mersenne ou la naissance du mécanisme*, Paris 1943.
- Loosey J., *Historical Introduction to the Philosophy of Science*, Oxford 1980.
- Lovejoy A., *The Great Chain of Being*, Cambridge, Mass. 1978.
- McLean A., *Humanism and the Rise of Science*, London 1972.
- Merton R.K., *Science, Society and Technology in 17th Century England*, New York 1970 (1938).

- Pacchi A., *Cartesio in Inghilterra*, Bari 1973.
- Randall J.H., *The School of Padua and the Emergence of Modern Science*, Padova 1961.
- Righini-Bonelli M.L., Shea W., *Reason, Experiment and Mysticism*, New York 1975.
- Rossi P., *Clavis Universalis: arti mnemoniche e logica combinatoria da Lullo a Leibniz*, Milano-Napoli 1960.
- Sabra A.I., *Theories of Light from Descartes to Newton*, London 1967.
- Shapere D., *Galileo*, Chicago 1974.
- Weinberg J., *A short History of Medieval Philosophy*, New Jersey 1964.
- Westfall R., *The Construction of Modern Science*, Cambridge UP, 1977.

XIII. Ιστορίες των πολιτικών θεωριών (με αναφορές στον Hobbes)

- Allen J.W., *English Political Thought 1603-1644*, London 1967 (1938).
- Eccleshall R., *Order and Reason in Politics. Theories of Absolute and Limited Monarchy in Early England*, Oxford 1978.
- Figgis J.N., *The Theory of the Divine Rights of Kings*, Cambridge 1896.
- Gierke O.v., *Johannes von Althusius und die Entwicklung der naturrechtlichen Staatstheorien*, Aalen 1980 (1880).
- Gooch G.P., *Political Thought in England from Bacon to Halifax*, London 1915.
- Gough J.W., *The Social Contract*, Oxford 1936.
- Greenleaf W.H., *Order, Empiricism and Politics. Two Traditions of English Political Thought, 1500-1700*, Oxford 1964.
- Hofmann H., *Repräsentation*, Berlin 1974.
- Jouvenel B. de, *De la souveraineté*, Paris 1955.
- Klein J., *Radikales Denken in England*, Frankfurt a.M. 1984.
- Kondylis P., *Konservativismus. Geschichtlicher Gehalt und Untergang*, Stuttgart 1986.
- Koselleck R., *Kritik und Krise. Ein Beitrag zur Pathogenese der bürgerlichen Welt*, Freiburg/München 1959.
- Koslowski P., *Gesellschaft und Staat. Ein unvermeidlicher Dualismus*, Stuttgart 1982.
- Pocock J.G.A., *The ancient Constitution and the Feudal Law*, Cambridge 1957.
- Quaritsch H., *Staat und Souveränität, I, Die Grundlagen*, Frankfurt a.M. 1970.
- Röd W., *Geometrischer Geist und Naturrecht. Methodengeschichtliche Untersuchungen zur Staatsphilosophie im 17. und 18. Jahrhundert*, München 1970.

- Schmitt C., *Der Nomos der Erde im Völkerrecht des Jus Publicum Europaeum*, Köln 1950.
- Sharp A., *Political Ideas of the English Civil Wars 1641-1649*, London 1983.
- Skinner Q., *The Foundations of Modern Political Thought*, Cambridge/ New York 1978.
- Vaughan F., *The Tradition of Political Hedonism from Hobbes to J.S. Mill*, New York 1982.

ΣΤΟΝ ΕΝΤΙΜΟΤΑΤΟ ΦΙΛΟ ΜΟΥ
Κο ΦΡΑΝΣΙΝ ΓΚΟΝΤΟΛΦΙΝ
του Γκόντολφιν

Εντιμότητα Κόριε

Ο πανάξιος αδελφός σας, κύριος Σίντνεϋ Γκόντολφιν, όταν ζούσε, είχε την καλοσύνη να θεωρεί ότι κάτι αξίζουν οι μελέτες μου, και με υποχρέωνε, επίσης, όπως γνωρίζετε, προσφέροντάς μου απτές αποδείξεις της καλής του γνώμης, αποδείξεις σπουδαίες καθ' εαυτές, αλλά ακόμα σπουδαιότερες λόγω της αξίας του προσώπου του. Διότι δεν υπάρχει αρετή, από όσες προδιαθέτουν κάποιον να υπηρετήσει τον Θεό, τη χώρα του, την πολιτική κοινότητα ή την προσωπική φιλία, που να μην ήταν ολοφάνερη στη συναστροφή του, κι όχι σαν κάτι αποκτημένο από ανάγκη ή προσποιητό κατά την περίπτωση, παρά όντας έμφυτη κι ακτινοβολώντας στην ευγενική ιδιοσυγκρασία του. Γι' αυτό, ως ένδειξη τιμής και ευγνωμοσύνης προς εκείνον και αφοσίωσης προς εσάς, ταπεινά σας αφιερώνω αυτή μου την πραγματεία περί Πολιτικής Κοινοτήτας. Δεν γνωρίζω τι υποδοχής θα τύχει, ούτε τι αντίκτυπο θα μπορούσε να 'χει πάνω σ' όσους φανεί πως την εγκρίνουν. Είναι στ' αλήθεια δύσκολο σ' ένα δρόμο πιασμένο, από τη μια πλευρά, από τους υποστηρικτές της υπερβολικής ελευθερίας και, από την άλλη, της υπερβολικής εξουσίας να περάσεις αλώβητος ανάμεσα από τις αιχμές τους. Νομίζω, ωστόσο, ότι η προσπάθεια να προαχθεί η πολιτική εξουσία δεν πρέπει να καταδικάζεται από την ίδια· ούτε πρέπει τα άτομα, κατακρίνοντάς την, να δηλώνουν πως θεωρούν τούτη την εξουσία υπέρμετρη. Εξάλλου, δε μιλώ για τους ανθρώπους αλλά, αφηρημένα, για την έδρα της εξουσίας (όπως κι